

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Opbyggelige Taler i forskjellig Aand

Citation: Kierkegaard, Søren: "Opbyggelige Taler i forskjellig Aand", i Kierkegaard, Søren: *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 8*, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2004 , s. 3.
Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-ota-txt-shoot-id902fefc0-191e-4a00-b6fc-9b0a07116af5.pdf> (tilgået 19. juli 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. 8

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.
[Læs CC0-erklæringen](#)

V

Det er et almindeligt, af Alle brugt, i Sproget vedtaget Billede, at sammenligne Livet med en Vei; Ligheden kan visseligen ogsaa paa mange Maader gjøres frugtbringende, men den i Billedet indeholdte fornødne Ulighed er ikke mindre værd at agte paa. I sandselig Forstand er Veien en udvortes Virkelighed, ligegyldig ved enten Nogen gaaer paa den eller ikke, ligegyldig ved hvorledes den Enkelte færdes paa den, Veien er Veien. I aandelig Forstand derimod kan Veien naturligviis ikke sandseligen paapeges; den er vel i en vis Forstand til, enten Nogen gaaer paa den eller ikke, og dog bliver i en anden Forstand Veien egentligen først til eller bliver til med hver Enkelt, som gaaer ad den; Veien er: *hvorledes* der gaaes. Dydens Vei kan man ikke pege paa og sige: *der* gaaer Dydens Vei, man kan kun sige, hvorledes der gaaes paa Dydens Vei; og naar Nogen ikke vil gaae netop saaledes, saa gaaer han ogsaa ad en anden Vei. Derimod vilde det jo være en urimelig Tale at bestemme en Landevei ved, *hvorledes* der gaaes paa den. Hvad enten det er den Unge, der med freidigt Sind og opløftet Hoved gaaer let og dandsende, eller det er den i Aarene Svækkede, der med bøiet Hoved langsomt arbejder sig frem; hvad enten det er den Lykkelige, der iler fremad til Ønskets Maal, eller det er den Bekymrede, der vendte Ønsket Ryggen og gaaer langsomt fremad; hvad enten det er den fattige Vandringmand paa hans Fod, eller det er den Rige i hans lette Vogn: Veien er lige for Alle, Veien er og bliver den samme, den samme Landevei.

Uligheden i Billedet viser sig allertydeligst, hvor der paa eengang er Tale om en Vei i sandselig og om en Vei i aandelig Forstand. Naar vi saaledes læse det hellige Evangelium om den barmhjertige Samaritan, da er der Tale om Veien mellem Jericho og Jerusalem; der fortælles idetmindste om tre og vel egentligen om fem Mennesker, at de gik »ad den samme Vei«, medens man dog, aandeligt forstaaet, maa sige, at hver gik sin Vei – ak, Landeveien gjør ingen Forskjel, det er det Aandelige, der gjør Forskjellen og Veiens Forskjel. Den Første var en fredelig Reisende, der drog ad Veien fra Jericho til Jerusalem, maaskee i Ærende, maaskee i gudfrygtig Hensigt, i ethvert Tilfælde en fredelig Reisende ad lovlig Vei. Den Anden var en Røver, som gik »ad den samme Vei« – og dog paa ulovlig Vei. Saa kom der en Præst »ad den samme Vei«; han saae den Ulykkelige, som var bleven overfalden af Røveren, han rørtes maaskee flygtigt, men fortsatte alligevel Gangen ad den vante Letsindighedens Vei, hurtigt tilskyndet til et Indtryk, men uden Dybde. Derpaa kom der en Levit »ad den samme Vei«; han saae den Ulykkelige, han gik urørt forbi, fortsættende *sin* Vei – ak, Landeveien tilhørte jo Ingen af de Reisende, og dog gik Leviten »paa den samme Vei« sin Vei, ad Egenkærlighedens og Haardhertethedens Vei. Endeligen kom der en Samaritan »ad den samme Vei«; han fandt den Ulykkelige paa Barmhjertighedens Vei, han viste ved sit Exempel, hvorledes man gaaer paa Barmhjertighedens Vei, han viste, at, aandeligt forstaaet, er Veien netop dette: hvorledes man gaaer. Derfor siger Evangeliet til den Lærende: »gik Du hen og gjør ligesaa«, det er, naar Du gaaer saaledes paa Veien, som hiin Samaritan, da gaaer Du ad Barmhjertighedens Vei, thi Veien mellem Jericho og Jerusalem har intet Fortrin med Hensyn til at øve Barmhjertighed. Det skete alt sammen paa »den samme Vei«, og dog var Veien den ene Gang Lovlighedens, den anden Gang Ulovlighedens, den tredie Gang Letsindighedens, den fjerde Gang Haardhertethedens, den femte Gang Barmhjertighedens; der var fem Reisende, som efter Evangeliets Ord gik »ad den samme Vei«, og dog gik hver sin Vei.

Altsaa det Aandelige, det: hvorledes man gaaer paa Livets Vei, gjør Forskjellen og Veiens Forskjel. Forsaavidt nemlig Livet, ganske i Almindelighed forstaaet om det: at leve, sammenlignes med en Vei, da udtrykker Billedet kun det Almindelige, det, hvad alle Levende have tilfælles ved at være levende, forsaavidt gaae de Alle ad samme Vei, de ere Alle paa Livets Vei. Men naar det bliver Alvor med det at leve, da bliver Spørgsmaalet om, hvorledes man skal gaae, for paa Livets Vei at gaae ad den rigtige Vei. Derom spørger Vandreren, ikke som man ellers spørger: hvor Veien gaaer, men hvorledes man gaaer ad den Vei, og hvorledes man skal gaae. Dog blot for saaledes at spørge rigtigt, udfordres nogen Besindelse, thi Utaalmodigheden vil gjerne bedrages, og, aandeligt forstaaet, ogsaa blot spørge, hvor Veien er, som var saa Alt afgjort i samme Forstand, som naar Vandringsmanden har fundet Landeveien. Og verdslig Viisdom er meget villig til at bedrage ved atter og atter at besvare det Spørgsmaal: hvor Veien er, medens den Vanskelighed udelades, at aandeligt forstaaet er Veien: *hvorledes* der gaaes. Snart vil da verdslig Kløgt lære, at Veien gaaer over Garizim, snart over Moria, snart at den gaaer gennem een eller anden Videnskab, snart at Veien er visse Læresætninger, snart visse udvortes Gjerninger; man vil ikke vedgaae for sig selv, at alt dette er Bedrag, fordi Veien er: hvorledes der gaaes. Thi det er jo, som Skriften siger, der kan tvende Mennesker sove i den samme Seng, den ene frelses, den anden fortæbes; der kan tvende Mennesker gaae op til det samme Gudshuus, den ene gaae frelst hjem, den anden fortæbt; der kan tvende Mennesker fremsige aldeles den samme Bekjendelse, den ene kan være frelst, den anden fortæbt. Hvoraf kommer dette, uden just deraf, at, aandelig forstaaet, er det et Bedrag at vide, hvor Veien gaaer, da den er: hvorledes der gaaes.

Men selv Den, der har lært at spørge rigtigt, hvorledes man skal gaae, han spørger dog endnu om Eet: hvorhen Veien fører. Enhver Priis over Veiens Fuldkommenhed kan dog Intet betyde, hvis Veien ikke fører til Fuldkommenhed – ak, jo fuldkomnere Veien var, dersom den dog fører til Fortabelse, desto sørgeligere. Og paa den anden Side, hvor tungt der end maa gaaes og hvor besværet, dersom Veien dog er Fuldkommenhedens, det er alligevel glædeligt.

Hvorledes gaaer man nu ad Fuldkommenhedens Vei? Thi ad Lystens Vei gaaer man let, som i en Dands; ad Ærens Vei gaaer man stolt med bekrandset Hoved; ad Lykkens føielige Vei gaaer man føiet af alle Ønsker. Men hvorledes gaaer man ad Fuldkommenhedens Vei? Den, som spørger alvorligt, Den, som staaer paa Veien og spørger efter de gamle Stier, han skal ogsaa faae alvorligt Svar, det gamle Svar: at Veien er trang, at et Menneske gaaer paa Fuldkommenhedens Vei i Trængsler. Hvad enten Du raadspørger den gamle Pagts Skrifter eller den nye, derom er der kun een Mening; der er mange Svar, men de sige alle det Samme, Svaret er bestandigt det samme, kun er Røsten forskjellig, at Svaret ved Hjælp af denne Forskjellighed maatte vinde de Forskjellige. Saa bestemt og afgjort er det Skriftens eneste Mening, at Fuldkommenhedens Vei er i Trængsler, at der maaskee om Intet findes saa mange Skriftsteder, der alle sige dette Samme, sige, at »Den, der vil tjene Gud, maa beskikke sin Sjæl til Fristelser« (Sirach 2, 1.), at »det bør os at indgaae i Guds Rige gennem mange Trængsler« (Ap. Gj. 14, 22.); at »vi ere bestemte til Trængsler« (1 Thess. 3, 3.), og saaledes fremdeles.

Netop derfor ville vi ikke anføre noget enkelt Bibelsted, men hellere støtte os til det hele og fulde Indtryk af Skriftens almindelige Lære om, at man ad Fuldkommenhedens Vei gaaer i Trængsler; og derpaa ville vi til Opbyggelse for en Lidende (thi disse Taler ere jo Lidelsernes Evangelium) betænke det Glædelige i:

at det er ikke Veien, der er trang, men at Trængselen er Veien.

Altsaa ad Fuldkommenhedens Vei gaaes der i Trængsler; og Talens Gjenstand er: det for en Lidende Glædelige i denne Tanke. Talen er altsaa denne Gang ikke den formanende om, hvorledes man skal gaae ad Trængselens Vei, men den for en Lidende glædelige om, at Trængsel er det hvorledes, der betegner Fuldkommenhedens Vei. Aandeligt forstaaet er Veien det: hvorledes der gaaes. Hvilken er da Fuldkommenhedens Vei, det er, hvorledes gaaes der ad Fuldkommenhedens Vei? Der gaaes i Trængsler. Dette er det første hvorledes, det andet er: hvorledes man skal gaae ad Trængselens Vei. At dette Andet aldrig maa glemmes, hverken først eller sidst, er vist nok, men det er jo heller ikke glemt, det er jo tvertimod erindret, ja den Lidende vil vel just styrkes dertil, naar han ret har fundet det for ham Glædelige i, at Fuldkommenhedens Vei er i Trængsler – han, der ved at være en Lidende just er i Trængselen.

Naar Trængselen er Veien, da er dette det Glædelige: *at det altsaa **strax** er den Lidende klart, og at han **strax** med Bestemthed veed, hvad der er Opgaven, saa han ikke behøver at anvende nogen Tid, ikke at matte nogen sin Kraft paa at overveie, om Opgaven ikke skulde være en anden.*

Hvad er det, der gjør, at et Barn, selv om man til Sammenligning tager en kraftfuld Mand, formaaer, hvad neppe den kraftfulde Mand formaaer, hvad er det, der hjælper Barnet ved at give det Forspringet? Aabenbart dette, at Barnet slet ingen Vanskelighed har med bestemt at faae at vide, hvad Opgaven er, hvad det har at gjøre – thi Barnet har blot at lyde. Det bliver Forældrenes eller de Foresattes Sag at betænke og overveie Opgaven: saa snart det er befalet Barnet, hvad det skal gjøre, saa er dette Opgaven. Hvorvidt den er rigtig eller ikke rigtig har Barnet slet ikke med at gjøre, det skal ikke blot ikke, men det tør end ikke anvende et eneste Øieblik paa den Art Overveielse, det skal tvertimod *strax* lyde. Barnet er da vel i Sammenligning med en kraftfuld Mand den Svage, men det er tillige den Svage, der har et meget væsentligt Fortrin, den Svage, der ubetinget kommer til at anvende hele sin Styrke paa at fuldkomme Opgaven, og saa hensigtsmæssigt, at der ikke bliver et eneste Øieblik spildt paa at tvivle om Opgaven, ikke den mindste Smule Kraft tabt i Tvivlraadighed om Opgaven. Opgaven sættes med Myndighedens Eftertryk og Tilforladelighed, dette er Forspringet, men derpaa giver man endog Barnet Fart ved at tilføie: Du gjør det *strax* – saa gjør Barnet det Forbausende, ja, sandeligen, saa formaaer et Barn, hvad sjældent nok endog en kraftfuld Ældre formaaer. Hvo har ikke ofte seet med Forundring dette Vidunderlige: hvad et Barn formaaer! Naar Faderen eller Moderen, eller blot Barnepigen siger, men med Myndighed: sov nu *strax* – saa sover Barnet. Der er i Verden verdslig Tale om mangen forbausende Bedrift af Mænd, og dog er der kun Een, han, som blev kaldet den eneste, om hvem det fortælles, at han formaaede at sove naar han vilde. Thi tag ellers en Ældre, selv en Kraftfuldere; han er i samme Tilfælde som Barnet efter Forældrenes Mening, han trænger til at sove, han siger til sig selv: Du kunde have meget godt af at sove: mon han ogsaa kan som Barnet, der sover *strax*! Ak, idet han vil lægge Hovedet til Pudsen, da skeer vel det Modsatte, at de urolige Tanker just nu vaagne. Saa forvirres maaskee Alt imellem hinanden, naar han snart tvivler om det ogsaa er rigtigt at sove, om Arbeidet ikke bliver forsømt, og hvad der saa maa befrygtes; naar han saa igjen ønsker at falde i Søvn, men ikke kan. Tilsidst bliver han utaalmodig, han siger, hvad kan det hjælpe at ligge, naar man dog ikke kan sove: han staaer op igjen, dog ikke for at arbeide, thi nu kan han hverken arbeide eller sove. Thi er det saa, at man fra Søvnens Hvile staaer styrket op, er det stundom næsten fristende at blive liggende og lade være at reise sig op: sandeligen, fra et frugtesløst Forsøg paa at sove, er det i en anden Forstand vanskeligt at reise sig igjen, sandeligen fra et frugtesløst Forsøg paa at sove staaer man endnu mere træt op.

Vanskeligheden for den Ældre, hvori rigtignok tillige indeholdes Myndighedens og Modenhedens Fortrin, er, at han maa arbeide dobbelt: arbeide for at finde Opgaven og for at faae den sat fast, og da arbeide for at løse Opgaven. Og det, der falder vanskeligst, er vel just det at faae Opgaven sat ret fast, eller faae det sat ret fast, hvad Opgaven er. Maaskee ere Menneskene dog ikke saa uvillige til at anvende Tid og Flid, og heller

ei udelige – naar det blot kunde blive dem uomtvisteligt klart, hvad Opgaven er. Men Sagen er, at denne Meddelelse ikke kan paa nogen afgjørende Maade vorde dem til Deel udenfra; den maa gaae gjennem den Paagjældende selv. Den Ældre er jo myndig, han skal være sin egen Herre. Men det er Herren og Herskeren, der skal sætte Opgaven, som Forældrene og den Foresatte gjør det i Forhold til Barnet, altsaa er den Ældre paa eengang Herren og Tjeneren; Den, der skal befale, og Den, der skal lyde, er Een og den Samme. Dette er unegteligt et vanskeligt Forhold, at den Befalende og den Lydende er een og den Samme; det kan saa let skee, at Tjeneren blander sig ind i Overveielser om Opgaven, og omvendt, at Herren tager for meget Hensyn til Tjenerens Klage over Besværlighederne ved at udføre Opgaven. Ak, saa indtræder Forvirringen, saa bliver et Menneske, istedenfor sin egen Herre, ustadig, tvivlrådig, vankelmødig, han løber fra det ene til det andet, river ned og bygger op og begynder forfra, han omtumles for enhver Luftning, uden dog at komme af Stedet, ja Forholdet bliver tilsidst saa bagvendt, at hans hele Kraft gaaer op i at hitte paa nye og nye Forandringer ved Opgaven – som en Plante, der løber op i Frø, saaledes løber han op i stundesløs Overveien eller i en ufrugtbar Ønsken. Han anvender i en vis Forstand megen Tid, megen Flid, megen Kraft: og det er Alt som spildt, fordi Opgaven staaer ikke fast, fordi der ingen Herre er, thi han skulde jo være sin egen Herre. – Naar et Par Heste skal trække en svær Byrde frem, hvad kan saa Kjøresvenden gjøre for dem? Ja, selv kan han ikke trække den, og den maadelige Kjørsvend kan pidske paa dem, det kan Enhver, men den udelige Kjørsvend, hvad kan han gjøre for dem? Han kan hjælpe dem til med heel samlet Kraft i eet Nu og i eet Sæt at være i Fart med at trække Vognen. Dersom derimod Kjørsvenden foranlediger Misforstaaelse, dersom han tager saaledes i Tømmerne, at Hestene troe, at de blot skulle sætte sig sammen for saa paa givet Vink at trække til – men det var Kudskens Mening, at nu skulde de trække til; eller dersom han rykker ulige i Tømmerne, saa den ene Hest troer, at den skal trække til, den anden, at Kudskens blot holder den an, for at den skal sætte sig sammen: ja, saa kommer Vognen ikke af Stedet, selv om Hestene have Kræfter nok. Men som man ikke uden en vis Bedrøvelse seer dette Syn, seer, at der er Kræfter nok, men at Den, der skal være Herren, at Kjørsvenden fordærver det: saaledes seer man heller ei uden Bedrøvelse, naar det gaaer et Menneske paa lignende Maade. Han mangler ikke Kræfter, og det gjør et Menneske egentligen aldrig, men han forqvækker sig selv, Den, der skulde være Herren (det er rigtignok ham selv), han fordærver det – et saadant Menneske arbejder med maaskee neppe een Trediedeel af sin Kraft paa rette Sted, og med mere end to Trediedele paa urette Sted eller sig selv imod. Nu slipper han Arbeidet for at begynde forfra med at overveie, nu arbejder han istedenfor at overveie, nu rykker han forkeert i Tømmerne, nu vil han gjøre begge Dele paa eengang – og under alt Dette kommer han ikke af Stedet, under alt Dette gaaer Livet ligesom i Staae, han kan ikke faae Opgaven sat saaledes fast, at den staaer fast, medens han kan løsrive sig fra dette Arbeide og have sin Kraft raadig til at fuldkomme Opgaven. Opgaven bliver ikke en Byrde, men han har fuldt op at bestille med det Byrdefulde: at kludde ved Opgaven for om muligt at faae den til at staae fast. Naar saa er, kommer han naturligviis aldrig til at bære Byrden, han kan jo ikke engang faae den til at staae; i det Øieblik han saa at sige vil vende Ryggen til for at tage Byrden paa sig, er det ligesom faldt Byrden om, og han maa igjen til at stable den op. Ak, naar man betragter Menneskenes Liv, maa man ofte med Sorg sige: de veed ikke selv, hvilke Kræfter de have, de forhindre sig selv mere eller mindre i at faae det at vide, fordi de med deres fleste Kræfter arbeide sig selv imod.

Lad os saa nærmere tænke paa denne Tales Gjenstand. Den Lidende er i Trængselen: nu gjælder det. Dersom han blot kan faae Opgaven sat ret fast, saa lykkes det ham nok med at holde ud; naar han strax med Bestemthed veed, hvad Opgaven er, saa er allerede Meget vundet. Men dette vil Tvivlen, om muligt, forhindre, den vil lumskeligen trække alle Kræfter fra ham og lade dem gjøre Tjeneste paa et forkeert Sted, paa at udfinde hvad Opgaven er, eller paa tusinde Opfindelser med Hensyn til hvad den kunde være. Skeer dette, seirer Tvivlen, faaer den ham narret til at stride der, hvor han ikke skal stride, saa maa han ligge under i Trængselen.

Er det da ikke glædeligt, at det er saaledes, at Trængselen er Veien; thi saa er det jo strax klart, hvad Opgaven er. Tvivlen vil indbilde den Lidende, om det dog ikke skulde være muligt, at Trængselen kunde tages bort, og han dog vedblive at gaae ad den samme Vei – uden Trængsel. Men naar Trængselen er Veien, saa er det jo umuligt, at den kan tages bort, og Veien dog blive den samme. – Tvivlen vil bilde den Lidende ind, om det dog ikke var muligt, at han havde taget feil af Veien, om det, at der er Trængsel, ikke kunde betyde, at han er paa en forkeert Vei. Men naar Trængselen er Veien, kan det, at der er Trængsel paa Veien, umuligt betyde, at han er gaaet feil, tvertimod er dette Kjendet, at han er paa den rette Vei. – Tvivlen vil indbilde ham, om det dog ikke var muligt at gaae ad en anden Vei. Men naar Trængselen er Veien, saa er det jo umuligt at gaae ad nogen anden Vei. Derom kan altsaa ingen Tvivl være, om hvad Opgaven er; der skal ikke anvendes eet eneste Øieblik, ikke den mindste Smule Kraft paa yderligere Overveielser; dette, at Trængselen er Veien, gjør Opgaven fast, gjør det vist, hvad Opgaven er. Og sandeligen, hvor besværlig end Trængselen kan være, ingen Trængsel er dog saa besværlig som denne Trængsel af urolige Tanker i en tvivlrådig og vankelmødig Sjel.

Den Lidende holder da ud, han gaaer frem ad Fuldkommenhedens Vei i Trængsler – men Trængselen bliver besværligere og besværligere. Nu gjælder det. Men naar blot Opgaven staaer fast, saa er allerede meget vundet; og det være langt fra os, at hjælpe til at udsprede den løgnagtige Fabel om, at det lidt efter lidt bliver lettere paa den trange Vei, at den kun er trang i Begyndelsen. Det forholder sig netop omvendt, den bliver trangere og trangere. Dette kan man ogsaa let forvise sig om, naar man agter paa Menneskene

og vil see. Der findes maaskee sjeldnere et Menneske, som dog ikke engang har gjort Begyndelsen paa at ville det Gode, men de Fleste falde fra netop naar det viser sig, at Veien bliver trangere istedenfor at blive lettere. Naar et Menneske er kommen saa langt hen, at alle Skuffelserne svinde, om at ville det Gode til en vis Grad, om at det Gode dog til en vis Grad har sin Løn i Verden; naar det ret bliver Alvor med at ville det Gode: da bliver Veien først ret trang, og fra nu af trangere og trangere. Dette gjør man altid rigtigst i at sige, for ikke ved fabelagtig Tale at bedrage Menneskene, at lokke dem et Øieblik, for saa i næste Øieblik at gjøre dem end utaalmodigere. Men hvad der intet Bedrag indeholder, det evigt Visse er: at Trængselen er Veien. Saa skal der jo atter ikke anvendes eet eneste Øieblik, ikke den mindste Smule Kraft paa yderligere at overveie: Opgaven staaer fast, Trængselen er Veien.

Naar saa Nogen vil bilde den Lidende ind, at Andre gaae ad den samme Vei saa let, saa sorgfrit, uden Trængsler, medens han gaaer i Trængsler, da staaer Opgaven atter fast; den Lidende har kun eet Svar: Trængselen er Veien. Langt fra os være ogsaa denne hykkelske Tale om, at det er saa forskjelligt i Livet, at Nogle gaae ad den samme Vei uden Trængsler, Andre i Trængsler. Thi vel muligt, at Nogen gaaer uden Trængsler, men sandeligen, han gaaer ikke uden Trængsler ad samme Vei som Den, der gaaer i Trængsler, thi Trængselen er Veien. Der er en vis Kløgt, som nødig nok vil bryde ganske med det Gode, men ogsaa grumme nødigt ganske give Afkald paa Blødagtighedens gode Dage og verdslig Fordeel; denne Kløgt er gjerne meget opfindsom i den Art Paafund, at det er saa forskjelligt – ikke i Livet, thi deri er intet Usandt, men at det er saa forskjelligt paa Fuldkommenhedens Vei. Lad os erindre, hvad der blev udviklet i Begyndelsen af denne Tale, at, aandeligt forstaaet, er Veien dette: hvorledes der gaaes. See, naar en stakkels Vandringsmand, hvis Fødder maaskee endog ere hudløse, naar han, ømmende sig ved hvert et Skridt, næsten slæber sig hen ad Veien: da er der, om han end aldrig har Ret i at være misundelig, dog meget god Mening i den Tanke, at misunde den Rige, som kører ham forbi i en magelig Vogn. Thi Landeveien er aldeles ligegyldig ved den Forskjel, hvorledes man reiser paa den, og saa er det jo unegtligt behageligere at kjøre i en magelig Vogn end at gaae saa besværet. Men aandelig forstaaet er Veien: hvorledes der gaaes; og saa vilde det dog vel være en besynderlig Sag, om der paa Trængselens Vei var den Forskjel, at der var Nogle, som gik paa Trængselens Vei uden Trængsler. Opgaven staaer saaledes atter fast, den Lidende veed strax med Bestemthed, hvad Opgaven er, thi Trængselen er Veien. Vil Nogen gaae uden Trængsler, saa kan han jo det, han gaaer saa tillige blot ad en anden Vei, hvilket bliver hans Sag. Men Tvivlen kan ikke faae fat i den Lidende og gjøre ham tvivlsom ved den Tanke, at Andre gaae *ad den samme Vei* uden Trængsler.

Dersom det er sandt, hvad Ordsproget siger: godt begyndt er halv fuldendt, saa er det ogsaa sandt, at det, at Opgaven staaer fast, er det halve Arbeide, ja mere end det halve. Men da Trængselen er Veien, saa staaer Opgaven ogsaa fast, ikke Satan selv kan komme til at faae en Tvivl indsmuglet om hvad Opgaven er. Skal Tvivlen faae Raaderum, saa maa Trængselen bringes i et tilfældigt Forhold til Veien. Naar saaledes en Vandringsmand taler om en Vei og siger: denne Vei er trang, saa kan dermed være udsagt noget Tilfældigt, maaskee er der en anden Vei, som er let, og som dog fører til samme Maal; eller Veien kan maaskee til andre Tider være let, men er nu just i disse Dage trang. Derimod, naar Trængselen er Veien, saa er enhver Tvivl om, at Trængselen er Opgaven, et Forsøg paa at ville gaae – ad en Afvei, da der kun er een eneste Vei, Trængselens, paa hvilken den Lidende er. Tvivlen om Opgaven har bestandigt sit Tilhold i den Forestilling, at der kunde være andre Veie, eller at Veien kunde forandres saaledes, at Trængselen toges bort. Men da Trængselen er Veien, saa kan Trængselen ikke tages bort uden at tage Veien bort, og der kan ikke være *andre Veie*, men kun *Afveie*.

Er dette da ikke glædeligt, glædeligt for den Lidende, der jo er paa Trængselens Vei, glædeligt, at der ikke behøves den mindste Overveielse, om ogsaa Veien er den rigtige, glædeligt, at han strax kan begynde paa Opgaven, begynde med den Sluttethed, der har al sin Kraft raadig og samlet til at holde Trængselen ud. Thi naar Trængselen er Veien, da er den jo ikke i trøstesløs Forstand det Uundgaaelige, ingenlunde, han kunde jo ikke ønske at undgaae den, da den er Veien. Den Lidende er ved denne Tanke strax i fuld Fart med at holde Trængselen ud; han ikke saa meget som spilder et Øieblik eller ødsler et Øiekast paa at see sig om, nei, han er med heel og fuld Kraft i Trængselen, glad i Trængselen, glad ved Tanken om at Trængselen er Veien. Vel er nemlig Opgaven ikke egentligen Det, der giver Kraft, thi Opgaven er jo Det, der bliver foresat, til hvis Udførelse Den, hvem Opgaven foresættes, skal anvende sin Kraft; og dog kan man sige, at Opgaven giver Kraft. Naar Forældrene vide med Myndighed at sætte Opgaven, naar Kjøresvenden veed med Forfarenhed at sætte Opgaven, saa hjælper det ubeskriveligt. Og saaledes ogsaa for den Ældre, naar Opgaven bliver sat fast med Evighedens Myndighed, saa hjælper det ubeskriveligt til at løse Opgaven. Naar Barnet er saa uheldigt, at have en Fader, som ikke veed at befale, eller Hestene en maadelig Kudsk: da seer det ud, som havde Barnet og Hestene ikke de halve Kræfter af hvad de virkeligen have. Ak, og naar den Ældre, der er en Lidende, giver sin Sjel i Vankelmodighedens Vold: da er han virkeligen svagere end et Barn. Men saa er det jo ogsaa Glædeligt, at Trængselen er Veien, thi saa staaer det strax og det staaer urokket fast, hvad Opgaven er.

Trængselen er Veien – og dette er det Glædelige: *at det altsaa ikke er en Egenskab ved Veien, at den er trang, men en Egenskab ved Trængselen at den er Veien, saa maa da Trængselen altsaa føre til Noget, den maa være veibar og fremkommelig, ikke overmenneskelig.* Hver af disse Tanker indeholder en nærmere opbyggelig Bestemmelse af dette Glædelige, og derfor ville vi dvæle ved hver især.

Det er ikke en Egenskab ved Veien, at den er trang, men en Egenskab ved Trængselen at den er Veien. I jo nærmere Forhold Trængselen og Veien sættes til hinanden, desto fastere staaer ogsaa Opgaven. Naar der siges: Veien er trang, saa er det Sidste en nærmere Bestemmelse ved Veien; der er to Tanker: Veien – og det at den er trang. Vi sige da: det er nu engang saa, det er en Virkelighed, at Veien er trang. Men da der dog er to Tanker, saa er det ogsaa som var der givet Tvivlen en lille Indrømmelse, som kunde den her knibe sig ind imellem Veien og det: at den er trang, som kunde Tvivlen dog have Noget for sig, naar den vil indbilde den Lidende, om det dog ikke skulde være muligt, at Veien kunde være uden at være trang, eller uden at være saa trang som den formeentligen er, thi hvisker Tvivlen: Talen maa jo opløses saaledes, Veien, og derpaa: den er trang. Men naar Trængselen er Veien, saa maa Tvivlen udaande, saa kan den umuligt komme til. Den ene Bestemmelse er da ikke den anden overordnet, det hele Udsagn kløfter sig ikke for Forestillingen i et Hovedord og et Tillægsord, nei, de ere eet og det Samme: Trængselen er Veien, og Veien er Trængselen; de høre saa nøie sammen, at Tvivlen end ikke kan komme til at trække Veiret derimellem, thi de ere een Tanke; de høre saa nøie sammen, at Forholdet mellem Trængselen og Veien er Uadskillelighedens. Et nøiere Forhold kan aldrig gives. Tag Trængselen bort, saa tager Du Veien bort, tag Veien bort, saa tager Du Trængselen bort. Saa nøie høre de sammen, saa fast staaer Opgaven.

Trængselen maa føre til Noget. Man kan nemlig ikke slutte saaledes: en Vei er trang, altsaa maa den føre til Noget. Forsaavidt en Vei er Vei, gjælder Slutningen, at den maa føre til Noget, thi i samme Øieblik den ikke fører til Noget, ophører den ogsaa at være Vei. Slutningen gjælder forsaavidt Veien er Vei, men ikke fordi den er trang; dette Tillæg gjør det for Den, som endnu ikke er befæstet i Troen, næsten ligesom tvivlsommere, om den Vei ogsaa kan føre til Noget. Naar derimod Trængselen selv er Veien, saa følger Slutningen: altsaa maa den føre til Noget; thi her sluttes ikke fra, at den er trang, men fra, at den er Vei.

Det er Herrens egne Ord: den Vei er trang, som fører til Salighed; og naar Han har sagt det, saa staaer det jo evigt fast. Vi rose det sandeligen heller ikke, om Nogen er løben vild i mange Tanker, o, men hvis saa er, ville vi dog gjerne være ham behjælpelige med et ufuldkomnere Udtryk for det Samme, ufuldkomnere, fordi det kun forstaaes af Den, der ikke blev ukjendt med Tvivlen, og derfor ogsaa kun midlertidigt kan være ham tjenligt, indtil han atter lærer det Fuldkomnere: at holde sig ene til Herrens Ord. Visseligen, det, at Herren har sagt Ordet, er dog det sikreste Værn mod Tvivlen; thi langt sikkrere er det dog, i Lydighedens Forstand, at troe, langt sikkrere end det Sikke: at det i Tænkningens Forstand er for Tænkningen umuligt, at tvivle derom. Ak, fordi det er umuligt for Tænkningen, deraf følger ikke, at det er umuligt for det tænkende Menneske; han kan alligevel, forsagt eller trodsigt, ville tvivle. Dog, er det ikke Herrens eget Ord, at Trængselen er Veien, saa er det dog hans Lære, thi lærer han ikke, at Trængselen er gavnlige? Saa det alligevel er Ham, der indestaaer for Ordet. Thi dette kan et Menneske, han kan klart og med klare Tanker udvikle, hvad der ligger i en Tanke, men indestaae for Tanken kan han ikke – det kan kun den Myndige; og indestaae for alle Myndige kan kun Han, der er den eneste Myndige.

Naar der da siges: den Vei er trang, som fører til Salighed, saa er Tanken denne: det er nu engang saaledes, at Veien er trang, Trængselen er en Modstand, en Hindring paa Veien; man skal igjennem, men saa fører det ogsaa til Salighed. Trængselen er altsaa en *Modstand*, en *Hindring paa Veien*, dog skal man igjennem. Men naar Trængselen selv er Veien, hvad Under da, at man skal igjennem, hvad Under da, at Trængselen fører til Noget! Tvivlen vil saa gjerne berøve den Lidende Frimodigheden, vil lade ham stikke i Trængselen, omkomme i den mistrøstige, ja, den formastelige Tanke, at han er forladt af Gud, som var han geraadet paa en Vei, der kun førte til et Indelukke, som var det i trøstesløs Forstand sagt af Apostelen, »at vi ere bestemte til Trængselen« (1 Thess. 3, 3.), som havde altsaa Trængselen ingen Bestemmelse, men vi vare blot bestemte til Trængselen. Naar derimod Trængselen har den Bestemmelse at være Veien, da er der strax Lufttræk, da aander den Lidende, da maa det føre til Noget; thi saa er Trængselen jo selv det Befordrende. Den er ikke en Vanskelighed paa Veien, der, om jeg saa tør sige, gjør et nyt Forspand fornødent, men Trængselen selv er et Forspand, det bedste; naar man blot lader den raade, saa hjælper den En frem, thi Trængselen er Veien.

Er dette ikke glædeligt, hvor frimodigt kan ikke den Lidende aande i denne Tanke! Han befaler sig ikke blot Gud i Vold og gaaer Trængselen imøde, nei, han siger: Trængselen selv er mig et Tegn paa, at jeg er vel anbefalet, Trængselen er min Hjælper – thi Trængselen er Veien. Saa længe Barnet dog har bange Frygt for Læreren, kan det vel lære meget; men naar Tilliden har jaget Frygten ud og Frimodigheden har seiret, saa begynder den høieste Underviisning. Og saaledes ogsaa, naar den Lidende, forvissat om, at Trængselen er Veien, har overvundet Trængselen; thi er dette ikke i høieste Forstand at overvinde Trængselen, ret at ville troe, at Trængselen er Veien, er Hjælperen! Apostelen Paulus siger etsteds: Troen er vor Seier, og et andetsteds: ja, vi mere end seire. Men kan man da mere end seire? Ja, naar man førend Striden begynder har forvandlet Fjenden til sin Ven. Eet er Det at seire i Trængselen, at overvinde Trængselen, som man overvinder en Fjende, forblivende i den Mening, at Trængselen er Ens Fjende; men mere end seire er det at troe, at Trængselen er Ens Ven, at den ikke er Modstanden men Veien, ikke det Hindrende men det Udviklende, ikke det Forknyttende men det Forædlende.

Trængselen maa være veibar, fremkommelig. Hvad er det, der kan møde paa en Vei og spærre den, saa den bliver ufremkommelig? Det er Trængsel. Men naar Trængselen er Veien, saa er denne Vei jo ubetinget fremkommelig. Den Lidende kan, om han saa vil, forestille sig Trængselen forfærdeligere og forfærdeligere;

dette gjør hverken fra eller til – det er evig vist, at Trængselen er Veien, og saa er det umuligt at tænke en Trængsel, der kan spærre denne Vei. Ogsaa heraf kan man see, at Trængselen maa føre til Noget. Thi hvad skulde vel hindre en Vei i at føre til Noget, hvad Andet end Trængsel; men naar denne ikke kan komme som Modstand paa denne Vei, saa maa jo denne Vei evigt føre til Noget.

Forunderligt, Trængselens Vei er den eneste, hvor der ingen Hindring er, thi Trængselen bereder selv Veien, istedenfor at spærre. Men er dette ikke glædeligt! Thi hvad er trøstesløsere end naar Vandreren maa sige: her er ingen Vei mere; og hvad er altsaa glædeligere end at Vandreren bestandigt tør sige: her er der altid Vei!

Trængselen er ikke overmenneskelig. Nei, var Trængselen overmenneskelig, saa var jo Veien spærret, og Trængselen ikke Veien. Apostelen Paulus siger: »Eder er ingen Fristelse paakommen, uden menneskelig; men Gud skal gjøre baade Fristelsen og dens Udgang, saaledes at I det kunne bære.« Men har Gud ikke gjort Fristelsen til at bære, naar han fra Evighed har beskikket det saaledes, at Trængselen selv er Veien; saa er Trængselen jo eengang for alle gjort til at udholde. Og hvorledes kan det være sikkrere, at der altid er en god Udgang paa Fristelsen, end naar Trængselen selv er Veien; thi saa er jo Trængselen selv bestandig en Udgang, og en god Udgang af Trængselen.

Den overmenneskelige Fristelse vil optaarne sig over et Menneske; som det steile Bjerg, der lader Vandringsmanden fortvivle, saaledes vil den overmenneskelige Fristelse skrække den Lidende, forvandle ham til et Kryb i Sammenligning med Fristelsens Størrelse; som en Naturkraft spotter menneskelig Anstrængelse, saaledes vil den overmenneskelige Fristelse, hoffærdigt kneisende, være stolt som en Spot over den stakkels Lidende. Men, Gud være lovet, der er ingen overmenneskelig Fristelse til, det er kun en løgnagtig Fabel, opfundet af en Frygtagtig eller af en Underfundig, der vil skubbe Skylden af sig, formindske sin Skyld ved at forstørre Fristelsen, retfærdiggjøre sig ved at gjøre den overmenneskelig. Skriften siger lige det Modsatte; den siger ikke blot, at der ingen overmenneskelig Fristelse er til, men den siger et andetsteds, hvor Talen er om den Rædsel, i hvis Forventning Menneskene skulle formægte, siger til de Troende: »naar dette skeer, da opløfter Eders Hoveder.« Fristelsen har altsaa ikke overmenneskelig Størrelse; tvertimod naar Trængselen er forfærdeligst er den Troende et Hoved høiere, et Hoved høiere, ja han er jo det Hoved høiere, som han opløfter over Trængselen. Og naar Trængselen er Veien, saa er den Troende ogsaa over Trængselen; thi den Vei, *paa hvilken* et Menneske gaaer, den gaaer dog vel ikke over hans Hoved, nei, naar han gaaer ad den, saa træder hans Fod paa den.

Saaledes er der da indeholdt idel Glæde i den Tanke, at Trængselen er Veien. Den Lidende veed strax med Bestemthed hvad Opgaven er, han kan strax begynde med fuld Kraft, ingen Tvivl kan komme til at snige sig ind mellem Veien og Trængselen, thi de ere evigt uadskillelige; og derfor er det evig vist, at denne Vei maa føre til Noget, thi ingen Trængsel kan her spærre Veien, der altid er fremkommelig, ligesom Trængselen aldrig er overmenneskelig. Glemmes maa det vistnok aldrig, det maa atter her siges til Slutning, at nu det Andet staaer tilbage: hvorledes den Lidende skal gaae ad Trængselens Vei. O, men er det saa, at det kun lidet baader et Menneske med koldt Hjerte at hænge ved en død Forstaaelse: sandeligen, den Forstaaelse, der gjør et Menneske glad og varm i Trængselen, den skal ogsaa styrke ham til det Næste, til at gaae retteligen ad Trængselens Vei. Og det, med en vis Aand, uden Tvivlen at troe, at Trængselen, hvori man er, er Veien, er det ikke ogsaa at gaae retteligen ad Trængselens Vei!